

VÅRT LAXÅ

En tidning för dig som bor i Laxå kommun
#2/2020

Glädje-
ämnet

Sidorna 4-5

Läslust och rörelselycka

Det här numret av kommunens egen tidning kan vi läsa om våra barns rörelseglädje, läslust och engagemang. Eleverna i Saltängsskolans klass 3A får spring i benen i indianleken och klass 5B i Centralskolan köar för att få läsa sina favoritböcker. Så roligt att de ansträngningar som Laxå biblioteks personal gör gentemot skolan medför att läsandet bland kommunens elever ökar! Samtidigt engagerar sig ungdomarna i Orange Day, UN Womens angelägna dag världen över mot våld i relationer, som vi i kommunen tar aktiv del i den 25 november.

Det är också upplyftande att få läsa om att Monika och Alf Gustafsson trivs i sin tvårummare på nya Ramundergården, liksom att Bålby säteri i Hasselfors satsar ekologiskt och tillsammans med Sydärkes miljöförvaltning, länsstyrelsen och Sveaskog arbetar på att återställa Hammarsjön vid Stavåns utlopp i Teen.

Vårt Laxå klagör även turerna runt miljökonflikten vid Laxå Bruk i Röfors och de kommunala förvaltningarnas och nämndernas roller i detta. Att de boende i Röfors intill Laxå bruks industriområde

hamnat i den här situationen är mycket beklagligt, inte minst för den person som bor i området och för dem som bor runt om.

Bo Rudolfsson (KD)
kommunstyrelsens ordförande

De flesta känner sig trygga i vår kommun

Förra numret av Vårt Laxå innehöll en artikel om det trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser i Laxå kommun, ett arbete som bygger på vetenskaplig grund baserat på kriminologisk forskning.

En viktig del i det arbetet är det medborgarlöfte som tecknats mellan Laxå kommun och polisen. Löftet har tagits fram efter en dialog med medborgare och med anställda i Laxå kommun.

I november förnyas Medborgarlöftet. Det föregås av en enkät med kommuninvånarna som fått säga sitt om hur man upplever polisens närvaro och tryggheten i samhället.

Det är bra att vi har fått en hög svarsfrekvens. Den genomfördes via nätet och gav 286 svar, vilket var ett gott resultat. Enkäten har nu sammanställts.

Att många svarat tyder på att kommuninvånarna är engagerade och vill medverka till

förbättringar i samhället. Det är också värdefullt för att polis och kommunens företrädare ska få en god lägesbild hur kommuninvånarna uppfattar tryggheten och hur man anser att olika frågor ska prioriteras.

Det visar sig att de flesta, 62 procent, som svarat känner sig trygga i Laxå kommun. Drygt 11 procent har ingen uppfattning och 26 procent svarar nej på frågan.

Frågor man tycker har prioritet är arbete mot stölder, inbrott och skadegörelse samt narkotikarelaterad brottslighet.

Det trygghetsskapande arbetet fortsätter.

En tillfredställande slutsats mot bakgrund av enkätsvaren är att invånarna upplever en större polisen närvaro nu mot tidigare.

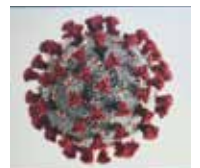
Det kan ses som ett resultat av det tidigare medborgarlöftet som gällde fram till juli i år, där kommuninvånarna efterfrågade högre polisen närvaro för att skapa trygghet och för att verka mot brottsaktiva.

Harry Lundin,
kommunchef

” Det trygghetsskapande arbetet fortsätter. En tillfredställande slutsats mot bakgrund av enkätsvaren är att invånarna upplever en större polisen närvaro nu mot tidigare.

Corona-läget

Läget när det gäller coronapandemin är fortsatt allvarligt och när detta skrivs har Folkhälsomyndigheten fattat beslut om skärpta allmänna råd för Örebro län. Följ vad som gäller och händer i Laxå kommun på vår Facebook-sida eller kommunens hemsida. Nu gäller det att vi alla hjälps åt för att minska risken för en ökad smittspridning.

Förstasidesbilden:

Glädjen står högt i tak när klass 3A i Saltängsskolan har idrott med nye läraren Martin Sleiþner. Från vänster: Hugo Jinnestrand, Tindra Pettersson, Salma Syrafi, Adam Qvist Paulsen och Molle Kurtti. Delvis skymda på bilden är Wilma Pettersson, Gustav Pettersson och Ali Al Kousa.

VÅRT LAXÅ

Tidning utgiven av Laxå kommun

Ansvarig utgivare: Harry Lundin.

Redaktionskommitté: Harry Lundin, Hans Traav, Per Molin, Tomas Dahlberg, Sofie Nordenhaag Law och Sanna Söderström.

Produktion: Axelsson & Jansson Media AB, text och foto, EC Media AB, layout och redigering.

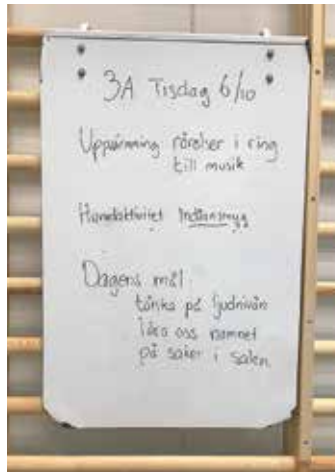
Tryck: Princo Welins, Örebro.

Kontakt: Laxå kommun, Postgatan 2-4, 695 80 Laxå, tel: 0584-47 31 00, hemsida: www.laxa.se
Nästa nummer utkommer våren 2021.

Martin Sleipner är ny idrottslärare på Saltängsskolan och Centralskolan.

Körschemat för dagens lektion med klass 3A på Saltängsskolan.

Barnen i klass 3A på Saltängsskolan kommer loss i uppvärmningen inför

Rörelse är nyckeln till glädje

Det är idrottslektion i Saltängsskolans klass 3 A med nye läraren i idrott och hälsa, Martin Sleipner. På körschemat står uppvärmning med rörelser i ring till musik och efter det indian-smyg.

Dagens mål är att eleverna ska lära sig att tänka på ljudnivån och att öva på vad de olika föremålen i en gymnastiksal heter, mattor, madrasser, plintar och pallplintar.

Varje barn får leda en rörelse vid uppvärmningen och

stämningen stiger i takt med intensiteten i den fysiska ansträngningen.

När ångan är uppe är det dags för favoritleken där det gäller att samla skatter utan att bli upptäckt.

Allt går med liv och lust, ingen drar sig undan leken, det viktiga är att röra på sig och lära sig förknippa rörelse med glädje.

– Anledningen till att jag utbildade mig till idrottslärare är att jag själv älskade idrott under hela min uppväxt. Jag

brann för handboll. I dag är det inte först sportintresset som stimulerar, utan istället att se glädjen i barns ögon när de klarar en fysisk prestation som de inte trodde var möjlig. Rörelseglädje.

Rörelse känns betydligt viktigare i dag än för bara 15–20 år sedan, menar Martin Sleipner, som delar sin tjänst mellan Saltängsskolan och Centralskolan. Barnen sitter stilla mer.

– Bara på mina 10 år som lärare i Linköping märker jag

hur barn i dag orkar mindre och är fysiskt svagare jämfört med när jag arbetade mina första år som idrottslärare.

De erfarenheterna har gjort honom ganska kritisk till hur ämnet idrott och hälsa bedrivs i skolorna i dag. Det är ofta 50–60-minuterspass två gånger i veckan.

Han har sett klyftan växa mellan barn som till vardags är mycket fysiskt aktiva med dans, fotboll, ridning, hockey och andra aktiviteter och de barn som inte rör sig någonting, stillasittare.

gympalektionen.

– Därför kan ämnet i dag för många ofta förknippas med ångest. På idrotten blir allt så svart på vitt. Vissa orkar springa, andra inte. Vissa kan fånga en boll och andra inte. Sådana saker fick man på köpet om man växte upp innan digitaliseringen.

Om Martin Sleipner fick välja skulle det ämne han undervisar i byta namn till "Hälsa" och det skulle vara helt bortkopplat från betyg. De 120 minuterna skulle spridas ut på hela veckan och fokusera

på vardagsmotion, friluftsliv, kost, sömn, social kompetens. Värmående. Utan krav på prestation, ombyte och duschning.

– **Jag lägger stor vikt** vid att försöka lära eleverna hur man interagerar socialt med varandra. Vi jobbar mycket med hur man tacklar medgångar och motgångar och hur viktigt det är att vara en bra kompis och ge uppåtpuffar.

– Självklart är rörelse en viktig del och den del i kursplanen som jag lägger mest

tid på. De flesta elever rör sig också mest när aktiviteten är förknippad med glädje och lust!

Martin Sleipner tror och hoppas att ämnet kommer utvecklas åt det hållet i framtiden, så att inte klyftan fördjupas mellan stillasittare och fysiskt aktiva barn.

Den nye gymnastikläraren bor i Mosshult, Tiveden.

– Jag alltid drömt om att få flytta från stan och bo i ett rätt hus med vita knutar mitt ute i skogen!

BOKTIPSET

Anna-Sarah Eriksson Lefebvre, biblioteksassistent på Laxå bibliotek bjuder på några bra lästips:

Jag for ner till bror av Karin Smirnoff

Den första delen i en trilogi om janakippo och hennes tvillingbror, bror. Romanen är en ganska dystopisk historia, realism blandad med spänning. Allt på ett rappt talspråksmanér. Karin Smirnoffs språk bygger på korta meningar utan kommatecken, namn skrivs ihop och enbart med gemener. Vilket hon betecknar som kippopråk, samt en dialektal västerbottniska som ger tyngd åt karaktärerna och historien.

Terapeuten av Helen Flood

Författarens debutroman. Huvudpersonen Sara är en ung psykolog som driver en praktik i anslutning till sitt och sin makes hus. En dag försvinner maken, när han är på väg till fjällen. Samtidigt som han är försvunnen, börjar deras hem att likna en brottsplats. Besök av poliser, saker som flyttar på sig. En suggestiv spänningsroman, där relationer och skeenden nystas upp och träder fram allt eftersom.

Mitt namn är Lucy Barton av Elisabeth Strout

Huvudpersonen befinner sig på sjukhus efter en blindtarmsoperation med komplikationer. Medan hon ligger på behandling får hon besök av sin mamma, som hon inte har träffat på flera år. Mötet startar en våg av minnen som härleder till den fattiga uppväxten. En roman om familjehemligheter, relationer och klasstillhörighet.

Öringen har godkänt den nya lekplatsen vid Bergvattnets utlopp. Resultat: över 30 nya årsungar vid provfiske i höst.

Foto: Daniel Bergdahl, Länsstyrelsen i Örebro

Öringen trivs som fisken i bäcken

Sågkvarnsbäcken vid Bergvattnet, där dammen revs för ett år sedan, har blivit rena öring-BB!

Sex yngel, en decimeter långa, har fångats vid provfiske i det rinnande vattnet mellan stenarna vid sjöns utlopp. Här syntes föräldraparet förra hösten då de kommit ända från Unden upp i bäcken för att leka. Resultatet lät inte vänta på sig!

– Det är glädjande, säger Daniel Bergdahl, vattenvårdshandläggare vid Länsstyrelsen i Örebro. Det visar att åtgärderna som Sveaskog vidtog förra året gynnar fiskens fortplantning.

Särskilt gynnsamt är det för ynglen efter de första stora fiskarna som vågat sig upp i de nya vattnen. Här finns få fiender eller konkurrens om maten. Ynglen kan i lugn och ro äta sig större och fetare för

En meter kan öringen bli! Daniel Bergdahl, vattenvårdshandläggare vid Länsstyrelsen i Örebro, demonstrerar på plats i Sågkvarnsbäcken där ynglen nu växer sig stora.

Ynglen var vid mättillfället en decimeter långa. Om ett år är de vuxna nog att ta sig ut i Unden.

Foto: Johan Unosson, Haddåns vatten- och fiskevård, Gullspång

platsen. Längre ner i bäcken, vid Sågkvarn, har vi tidigare år fått flera 100 årsungar och sannolikt kommer antalet årsungar att öka ju fler fiskar som vandrar upp till de restaurerade forsarna.

Bergvattnets damm revs förra året då 8 meter av den 25 meter långa dammvallen från 1800-talet togs bort.

Då skapades samtidigt ett naturligt sjöutlopp med natursten, en fors för att fisken skulle kunna vandra förbi. Detta innebär att öringen nu kan ta sig 1,3 kilometer från Unden upp till Sävsjön och ända till Åbolholms kvarn för lek.

En öring kan bli 15–20 år gammal och mäta en meter. Fisken leker 6–7 gånger under sin levnad.

Provfisket utfördes av Haddåns vatten- och fiskevård, Gullspång på uppdrag av länsstyrelsen.

att vid 2 års ålder, 2021, ta sig ner till Unden och fortsätta växa. Efter 3–4 år är det dags för dem att själva ge sig upp i bäcken för att leka för första gången.

Lite längre ner i Sågkvarnsbäcken fångades 29 årsungar.

– Provfiske, ett stickprov, görs på en kort sträcka för att se vilka tätheter som finns på

Tre Sydnärkeskommuner gör bygg och miljö till ett

Byggförvaltningen och miljöförvaltningen i Sydnärkeskommunerna Laxå, Askersund och Lekeberg ska slå samman till en gemensam förvaltning.

Sammanläggningen sker från årsskiftet förutsatt att kommunfullmäktige sagt ja till förändringen vid sitt sammanträde den 11 november.

Det innebär att de anställda på miljöförvaltningen som i dag är anställda av Laxå kommun från årsskiftet blir anställda i Askersunds kommun och blir stationerade i Askersund när det iordningsställs lokaler för den nya förvaltningen där.

Tills vidare kommer de i dag som har anställning i Laxå ha kvar sina kontor i Laxå.

Förberedelserna för sammanläggningen är igång under hösten med ett antal olika delprojekt, där man steg för steg går igenom vad sammanslagningen innebär organisatoriskt.

Delegationsordning, mötestruktur, telefoni, personalsys-

Den 8 oktober träffades de anställda i Sydnärkes Miljöförvaltning och Sydnärkes Byggförvaltning i det första stormötet inför sammanslagningen. Mötet hölls i Kunskapens hus i Laxå.

tem, fakturahantering, grafisk profil, ekonomisystem, inventeringar, överföring av personal, arbetstider, distansarbete, bemanning är några av de 24 frågor som ska lösas innan årsskiftet.

Satt att leda sammanslagningen är Fredrik Idevall, ny chef för Sydnärkes byggförvaltning sedan augusti.

– Under hösten träffas vi i fem olika delprojektmöten och tre stormöten. Kravet är att allt

ska vara klart innan årsskiftet.

– Även de MBL-förhandlingar och andra förhandlingar med de anställdas fackförbund som måste ske, berättar Fredrik Idevall.

”Inbjudande fräschör, en perfekt och balanserad törstsläckare.”

Laxås vatten godast i Sverige?

Laxås kranvatten håller mästerskapsklass! Så bra visar det sig vara att det vid en deltävling i Karlstad i oktober kvalade in till riksfinalen i Stockholm den 18 november.

– Det var vi och Bengtsfors kommun som gick vidare, säger Per Molin på Laxå Vatten.

Juryns motivering för att skicka Laxåvattnet vidare till final var ”Ett vatten med in-

bjudande fräschör. En perfekt och balanserad törstsläckare”.

Laxå Vatten levererar drygt 1 200 000 liter varje dag till abonnenterna i Röfors, Laxå, Hasselfors och Mullhyttan.

De två bästisarna Khadija Afridi och Hadil Dughim, klass 5B, gillar historiska berättelser om flickor, gärna prinsessor!

Bokslukarna i skolan blir fler

Raden för reserverade låneböcker är lång i expeditionshyllan på Centralskolans bibliotek. 22 böcker är bokade av lässugna elever på mellan- och högstadiet. Efterfrågan på favoritläsningen är hög och bokutlåningen har stigit med 28 procent på ett år!

– Det är glädjande, säger Julia Fantenberg-Persson, bibliotekarie. Vi märker verkligen att intresset för läsning ökar bland barn och ungdom.

Att stimulera läsningen bland skoleleverna ingår i kommunens kultursatsning

och på Laxå bibliotek har man med olika insatser sökt uppmuntra bokintresset.

– Vi har tidigare haft förbokade besök klassvis på Centralskolans bibliotek, säger Sofie Nordenhaag Law, skolbibliotekarie. Nu har vi utvecklat mötet med eleverna genom att ta upp olika teman för veckans biblioteksbesök, anknutet till värdegrundsfrågor och aktuella händelser och mot bakgrund av det pratat om böcker, skönlitteratur och författare.

Dessutom är det numera två bibliotekarier som kommer till skolan för att hinna med alla barn och deras önskemål un-

der den lektionstimme klassen är i biblioteket.

Nu ger insatserna resultat, barn och ungdomar har fått upp ögonen för att böcker kan vara intressanta, roliga, tankeväckande och spännande.

Populär läsning är skräck, spökhistorier, fackböcker, humor, hästböcker och japanska tecknade serieböcker som manga och anime.

– Från bibliotekets sida är vi glada över att få till en djupare samverkan med lärarna, säger Sofie Nordenhaag Law. Vi vill vara en resurs i skolan och har fått tillfälle att prata i rektorsgruppen om vad vi kan

erbjuda. Ett aktuellt ämne som vi nu ska samarbeta kring är källkritik.

Det är främst mellanstadiet som står för den ökande utlåningen, men även högstadiets elever visar tilltagande läsintrösse.

– Så vi hoppas på fortsatt ökning, säger Julia Fantenberg-Persson. Här är stödet från högstadiets pedagoger, som pushar till läsning i olika läsprojekt, värdefullt.

Den ökande efterfrågan på böcker innebär att bokhyllorna börjat gapa tomma eftersom allt är utlånat, därför har kommunen skjutit till pengar för mer inköp av böcker.

Läsintresset ökar bland eleverna, vilket ger köbildning för att få läsa böcker.

Sofie Nordenhaag-Law och Julia Fantenberg-Persson visar upp elevernas favoriter: Skräck, humorserier och hästböcker.

Svea Hellman i 5B är hästtjej. Därför läser hon helst hästböcker.

Viggo Hartman-Lantz, Basam Almostafa och Alrayyan Alla Eddin hittar vad de söker i bokhyllan, mangaserier och fotbollsböcker.

Affärslyftet i Hasselfors

Nu har en ny affär landat i Hasselfors. Välkommet i det sedan några år affärslösa samhället. Det är butikskedjan Lifvs som satsar på att öppna en butik på orten.

– Vi räknar med att slå upp portarna under november, säger Göran Staaf, etableringsansvarig.

Lifvs affärsidé bygger på obemannade butiker som man handlar i via en app på sin telefon. Kunden öppnar själv

butiken, scannar varorna och betalar via sitt anslutna bankkort och bank-ID.

Man kan handla när man vill dygnet runt.

Butiksytan är liten, 22 kvadratmeter, men har ändå ett brett sortiment med grönsaker, frukt, mejeri, chark, kött städprodukter, godis och chips.

Lifvsbutiker finns redan i omkringliggande orter som Östansjö, Svartå och Degerfors och är den första i Laxå kommun.

Lifvsbutiken på plats i Hasselfors, öppnar i november. Foto: Cristina Söderberg

Ny återvinningscentral

Under våren bygger Sydnärkes kommunalförbund en ny återvinningscentral i Laxå.

Den placeras i Storängenområdet och i och med flytten får Laxåborna närmre att lämna av sitt sorterade avfall. I dag finns den i Mosjön, flera kilometer väster om tätorten.

– Den nuvarande deponin går inte att utveckla mer, den är sliten och har dålig kapacitet, säger Leif Welander, förbundschef vid Sydnärkes kommunalförbund i Halls-

berg. Den är heller inte så lättillgänglig och ligger dessutom på en gammal deponi som ska sluttäckas.

Den nya återvinningscentralen blir en modern anläggning som blir tillgänglig genom inpassering med körkort mellan kl 8–21 varje dag. Bemanning ska finnas på plats vissa dagar i veckan.

Den nya återvinningscentralen tar 1,3 hektar i anspråk och står klar hösten 2021. Beräknad kostnad är 24 miljoner kronor.

Tacka korna på Bålby för att landskapet är vackert väster om Teen. De håller strandängarna rena från sly.

Bålby tänkte om och satsar

På Bålby säteri i Hasselfors har man gjort Albert Einsteins devis till sin: Det krävs ett helt nytt sätt att tänka för att lösa de problem vi skapat med det gamla sättet att tänka.

Skylden pryder väggen på ladugårdens expedition. Den sitter över datorskärmen där kossan Majros mjölk analyseras i minsta detalj till mängd och hygienisk kvalitet på varje spene för sig. Det är hon som just klivit in i den ena av ladugårdens två robotar, fått juvret

automattvättat och nu njuter av lite kraftfoder påpassligt serverad just vid hennes nos. Hennes medkossor trängs i kön utanför och väntar på sin tur.

Majros, ja, var och en av de 150 mjölkorna har sina egna namn utom numret i örat, producerar ekologisk mjölk och Bålbyns kor utgör en av länets största ekomjolkbesättning.

– Min fru Ylva och jag köpte säteriet 1995, säger Johan von Scheele, som vid den tiden arbetade i finansvärlden och var

helt novis på lantbruksskötsel ”en glad amatör”, för att citera honom själv.

Paret von Scheele började med att fundera ut vilka förutsättningar markerna hade och kom fram till att omgivningarna mellan sjön Teen och Skagershultsmossen passade utmärkt för ekologisk växtodling.

1998 blev gården ekologisk och 2003 ställdes även mjölkproduktionen om.

– Sedan dess är Bålby säteri en rakt igenom ekologisk gård

med kor och hästar på naturbetesmarker som aldrig plöjs eller gödslas, vilket förutom ger ett bra kött är ett naturligt och miljövänligt sätt att producera mjölk och kött.

Naturen runt om bjuder på ett rikt djurliv med insektsrika nyckelbiotoper, den sällsynta hårklomossan är en, liksom brokig fläckbock, som är ytterst ovanlig i Sverige. Det är miljön vid strandängarna mot Teen som med de årliga översvämningarna skapar gynnsamma lokaler för de rara växterna.

Bålby säteri från 1765 är i dag ett helt igenom ekologisk lantbruk.

Kossan Majros mjölkas efter en föregående avtvättning av spenar och juver. Under tiden detta sker får hon extra tilldelning av kraftfoder.

Nu återställs Hammarsjön vid Stavåns utlopp till Teen. Ån får åter en meandrande fåra och marken förbereds för bete. De återskapade strandängarna ska Johan von Scheeles ekologiska kor hålla fria från sly.

ekologiskt och klimatvänligt

Johan von Scheele är nöjd med att nya våtmarker nu skapas i området när den igenbuskade Hammarsjön återställs i ett samarbete mellan Sydnärkes miljöförvaltning, länsstyrelsen och de två markägarna Bålby och Sveaskog.

– Området var en gång i tiden slättermark som översvämmades höst och vår. Så småningom gjordes detta om till en grund fågelsjö genom att dämna upp Stavåns utlopp i Teen. För två år sedan togs dämnet eftersom det var olagligt och ett vandringshinder

för fisk. Tanken nu är att åter skapa de rika naturvärdena som fanns på slättermarkerna och samtidigt gynna vadar- och sjöfåglar som var idén då man skapade Hammarsjön.

Det tidigare meandrande vattendraget återställs med sina svängar och vattenspeglar och åtgärderna innebär att området kommer översvämmas regelbundet och vattnet stanna kvar vilket i sin tur betyder att inbjudande lokaler skapas för häckande sjöfåglar. När häckningssäsongen väl är över

och vattnet borta kan Bålbyns betande kor släppas in för att hålla markerna öppna.

Projektet sker i två etapper, kostar två miljoner och finansieras till största delen med LONA-bidrag (bidrag till lokala natur- och friluftspjekt).

Albert Einsteins devis har blivit något av en ledstjärna för de ekologiska och miljöförbättrande insatserna på Bålby.

Det nya sättet att tänka innebär för von Scheeles del att handla ekologiskt och att driva lantbruket i samklang med

naturen. I klimatsatsningarna ingår också en omställning till miljövänlig energi, vilket inneburit att man förra året installerade solpaneler.

– Gården har satsat 2 300 000 kronor på inköp och uppsättning av 486 solpaneler vilka under ett normalår producerar cirka 120 000 kilowattimmar. Detta motsvarar nästan en tredjedel av gårdens årliga elkonsumention. Ett annat energilag som vi tittat på är biogas och om förutsättningarna finns för att kunna producera detta på gården.

Hemmaturismen blev räddningen för Tiveden

Turistsommaren 2020 var sig inte lik. Pandemin slog till och de utländska turisterna uteblev. Men säsongen blev inte så katastrofal som turistföretagen först befارade.

– Vi har faktiskt haft jättemycket folk hela sommaren, säger Klas Sannö, som tillsammans med Jessica Sannö, driver Ösjönäs aktivitets- och äventyrscenter i vid Stora Trehörningen i Tiveden. Det var lite kärvt först när rekommendationerna fanns att inte resa mer än två timmar hemifrån, men när den gränsen hävdes kom våra svenska privatgäster tillbaka och vi har haft fullt varje natt, långt in i oktober.

Dock har konferensgästerna uteblivit. Normalt brukar Ösjönäs ta emot 100 konferensgrupper på våren, i år har aktivitetscentret tagit emot fem. Även om det lättat nu under hösten.

Samma erfarenhet gäller för Tiveds lanthandel och Luri-

pompa. Där har också utländska besökare och kunder bytts mot svenska.

– Den här sommaren blev bra, säger Mia Cleryd, innehavare av handeln tillsammans med Joacim Cleryd. Vi har haft minst lika många kunder och en toppensommar!

För Hamgårdens stugby i Tiveden började vårsäsongen dåligt med många avbokningar från utländska turister, men sedan hittade de svenska fram och stugorna blev fullbokade hela sommaren och in i november.

De tre turistföretagens erfarenheter delas av de flesta företagen i Tiveden. Normalt är hälften av besökarna i Tiveden utländska turister, nu försvunna de, men ersattes av svenska.

– Det innebar att antalet besökare i nationalparken ökade med 14 procent under juli, säger Hans Traav, utvecklingschef i Laxå kommun.

Ett glädjande resultat sett till omständigheterna, även om

besöken koncentrerades till en enda månad. I normala fall sprids ju besöken ut eftersom utländska gäster inte är lika solberoende som svenska utan kommer även augusti och september.

– Nu gäller det att planera inför nästa säsong, för vi vet att pandemin inte är över nästa sommar.

På Klas Sannös Ösjönäs kom de svenska turisterna.

För att utveckla Tivedenturismen samarbetar de tre kommunerna Laxå, Askersund och Karlsborg sedan tre år i gruppen Besöksvänliga Tiveden för att tillsammans med länsstyrelsen identifiera problem, glädjeämnen och komma med åtgärder och förslag till förbättringar. Hans Trav, utvecklingschef i Laxå kommun, Jarl Karlsson, turistchef i Karlsborgs kommun och Kersti Beck Larsson, turiststrateg i Askersund träffas i samarbetsgruppen. Med på länk är länsstyrelsens Daniel Gustafsson. Här dryftades bland annat obalansen i besökarantal över tid, biltrafiken och vilka åtgärder som måste till för att locka besökare under andra tider på året.

Adde från Lassåna får nu en egen bok

Nu blir det en bok om Laxås okände son, Bror Anders "Adde" Wikström. Vårt Laxås läsare kunde stifta bekantskap med denne man och hans unika levnadsöde i förra numret.

I sommar planeras en utställning på biblioteket i Laxå om konstnären. I samband med den beräknas boken ges ut.

– Det är en spännande man att skildra, säger Lisbeth Ax-

Lisbeth Axelsson och Elisabeth Carlquist.

elsson, bokens författare som också producerar denna tidning tillsammans med redigöraren Elisabeth Carlquist. Vi greps båda av denne konst-

närs levnadsöde och när Elisabeth sa att "vi måste göra en bok om honom" blev det så.

Boken kräver en omfattande research i svenska arkiv, men också i amerikanska.

– Där har jag en ovärderlig hjälp av Scott Norén, svenskättling och forskare som intresserat sig särskilt för den svenske karnevalsdesignern, samt Sveriges honorärkonsul i New Orleans, Cecilia Kjellgren,

också hon med ingående kunskap om konstnären.

Även Wikströms svenska släkt har bidragit med värdefullt material.

– Jag tar tacksamt emot tips och upplysningar från Laxåbor som kan veta något om Bror Anders Wikström eller eventuellt har teckningar/målningar av hans hand! (lisbeth@axelssonjanssonmedia.se)

Högtryck på Mecdon i Laxå

2020 är ett vinnår för Mecdon i Laxå. Trots korttidspermitteringar i pandemins kölvatten mellan den 15 mars och 25 maj har företaget gått som på räls resten av året. Hans Ohlson, hälftenägare och vd, anger en viktig orsak: Att vi måste hålla smittan ifrån oss genom att hålla avstånd och sprita händerna!

– En gammal kund som vi jobbat mot kontaktades av ett stort svenskt bolag för leverans av dispensers, vägghängda behållare, för tvål och alkohol. För att få den att fungera krävdes en adapter som sitter inuti och portionerar ut rätt mängd när man trycker på den.

Mecdons skickliga verktygsmakare tog fram ett formverktyg för att kunna tillverka detaljen. Nu formsprutas, packas och levereras plastdetaljen i fabriksbyggnaden på Ålandsvägen, en order omfattande en halv miljon detaljer.

Ett annat vinnande inslag är tillverkning av ledreflektorer, en plastdetalj som fästs på ljusramperna efter världens flygfälts landningsbanor för att piloterna ska kunna hitta rätt att landa.

Här kan Mecdon som enda företag numera erbjuda hela produktionskedjan.

– Reflektorn producerar vi nu från ax till limpa, tillverkar formverktyget från en 3d-ritning, formsprutar och metalliserar, det vill säga pvdmetalliserar detaljen med silver.

Tillverkningen kräver stor exakthet. Mecdon har hög tolerans på all sin tillverkning ner på 1 000-delar. 100 000 reflektorer per år levereras.

– Vi är ett världsledande företag i vår nisch tekniskt sett. Vi är specialiserade på metallbearbetning för formverktyg till plastindustrin och delar till maskinindustrin.

Mecdon deltar i olika utvecklingsarbeten, ett är antenner

Hans Ohlson, Mecdon, spritar händerna med en vinnande produkt i Corona-tider.

till bilar och logistiska byggnader i en patenterad teknik för radiosignaler som Göteborgsföretaget Gapwaves utvecklar.

– Vi har deltagit i projektet

under fyra år och den affären ökar nu.

Hans Ohlson är född och uppväxt i Laxå, gick ut nian på Centralskolan och kompletterade med tvåårig verkstadsutbildning till verktygsmakare. 1976 startades Mecdon i en gammal bensinmack i Laxå.

1978 anställdes Hans för att 1993 ta över bolaget som då hade tre anställda. Nu har Mecdon 16 anställda och har funnits på Ålandsvägen i 26 år.

– Jag är orädd och gillar utmaningar, men det har varit jättetufft under 15–16 år när alla kunder började handla i Asien. 2016 kom vändningen, vi lyckades få igång en utvecklingsprocess och i år har den blommat ut. 2020 blir omsättningen drygt 20 miljoner kronor, vi har legat runt 17,5 miljoner årligen.

Det goda året innebär att Mecdon kunnat investera i en mätmaskin för 1 miljon kronor.

Hans Ohlson, vd, speglar sig i lyckad produkt: Reflektorerna för landningsbanebelysning tillverkas nu från ax till limpa på Ålandsvägen i Laxå.

FAKTA

Mecdons fem nischer

1. Specialgods
2. Formverktygstillverkning
3. Maskinbyggnation
4. Formsprutning, metallisering
5. Forskning och utveckling

Rasande bönder stoppade dansken

Borasjöns strand för 500 år sedan.

Kristian Tyranns trupper av legosoldater har tagit sig igenom Tivedsskogarna, svårforcerad av bråtar av nerhuggen skog på strategiska platser. Nu ska de vidare mot Stockholm för att konsolidera den danske kungens makt i Kalmarunionens efterdyningar.

Men, vid Skansbacken, intill Borasjöns norra strand, precis där E 20 nu stryker förbi, möter de motstånd av Sten Sture den yngres mannar som ligger i bakhåll. Med hötjugor, spikklubbor, spjut och yxor stoppar de fiendehären som inte kommer förbi. Halva danska armén kämpas ner.

Den tappra insatsen är dock förgäves. Hövitsmannen Erik Abrahamsson Leijonhufvud på Örebro hus håller på Kristian och hjälper honom runt förskansningen via Munkastigen och hären kan, efter ett mindre slag vid Ågreña, ta sig vidare mot Stockholm där Stockholms blodbad anställs senare samma år.

1520 var ett krigens år i Sverige. Det började den 19 januari i en bister vinter. Kristians mannar, 20 000 legosoldater av engelsmän, tyskar och fransmän under ledning av danske

Kennet Lantz, här stående i den restaurerade Munkkällaren vid Ramundeboda, vill skapa intresse för denna historiskt betydelsefulla plats.

riddaren Otte Krumpen, hade tagit sig upp genom Västergötland och mötte Sten Sture den yngre och hans trupper på Åsundens is. Det gick illa. I ett tidigt skede av slaget träffades Sten Sture och hans häst av en kanonkula som studsat på isen och träffat härföraren så illa att knät sköts sönder. Hästen dog. Sten Sture fick läggas på bår och dras mot Stockholm.

Den händelsen tog modet ur de svenska mannarna, mest beväpnade bönder, som flydde i ordning. För den sårade riksföreståndaren Sten Sture, vald av motståndarna till Kalmarunionen, var skadan så

svår att han avled på Mälarens is den 5 februari.

Nu fortsatte Krumpens här och när de passerat Tiveden möttes de av det heroiska motståndet vid Skansbacken, som ju var förgäves och danska hären kunde fortsätta mot Stockholm.

Är historien sann? Är det verkligen så att det stod ett slag vid Skansbacken vid Ramundeboda för 500 år sedan och ett mindre vid Ågreña?

– Det är en målande bild av skeendet i stil med 1800-talets nationalromantikens beskrivning av denna epok, säger

Kenneth Lantz, ordförande i Ramundeboda intresseförening.

– Det som är sant vad gäller Skansbacken är att det finns en fornlämning registrerad i Riksantikvarieämbetets register. Fornlämningen är kopplad till en folklig tradition om att den är från unionskriget 1520. Sannolikt är att detta är en av de platser där Sten Stures bondehär försökte stoppa Kristians legoknektar. Det finns fler sådana platser utpekade av tradition i Tiveden och dess närområde. Tyvärr finns inga samtida källor som beskriver slaget eller platsen. En arkeologisk utgrävning skulle kanske ge ytterligare kunskap.

Ramundeboda intresseförening grundades 2011 för att stödja och ta initiativ till arkeologisk, antikvarisk och historisk forskning runt Ramundeboda-området och att medverka till resultaten redovisas i vetenskapliga rapporter och sprids till allmänheten.

– Det var när kyrkogårdsmuren rekonstruerades i början av 2000-talet som önskan att bevara historien runt Antoniter-munkarna och Ramundebodas betydelse stärktes i bygden.

Det visade sig att muren sannolikt var början till en kyrka som planerades bli lika stor

Så kunde bråtarna förberedas. Bilden är från Olaus Magnus – Historien om de nordiska folken och som visar på bönder i strid med riddare vid väl förberedd förhugning.

som Nikolaikyrkan i Örebro. Murbygget måste ha skett någon gång åren före 1520 eftersom Gustav Wasa upplöste Antoniterorden 1530 efter reformationen 1527.

Även den så kallade Munkkällaren restaurerades och det ligger i föreningens intresse att värna kulturhistorien i Ramunderboda så att dess historia bevaras för eftervärlden.

– Vår ambition är att vara ett bollplank till kommunen kring vad man kan göra för att skapa intresse för Ramunderboda och hålla platsen levande.

En informationsinsats görs inför kommande sommar på föreningens initiativ.

– Vi tar fram en utställning bestående av fyra vepor

Kenneth Lantz, ordförande i Ramunderboda intresseförening håller historien levande.

med områdeshistoria som ska hängas i Sockenstugan. De kompletteras med en monter med fynd som gjorts på plat-

Fick danskarna på pälsen av Sten Stures bondearmé vid Skansbacken? En utgrävning av fornlämningen kanske skulle kunna bringa klarhet. Kartbild över Skansbacken från Riksantikvarieämbetets sida <https://app.raa.se/open/fornsok/>

sen. Meningen är att utställningen också ska kunna sättas upp på olika platser i kommunen.

Projektet finansieras genom EU-medel, 150 000 kronor, av länsstyrelsen, 110 000 kr och Laxå kommun, 40 000 kr.

Hur slutade då krigsåret 1520?

Jo, Sten Stures änka, fru Kristina, ledde motståndets olika turer, då Kristian bland annat lockade med för Sverige fördelaktig fred, fram till 4 november, då Kristian Tyrann lät kröna sig mot löfte att styra Sverige enbart genom svenskfödda herrar.

Men blodbadet kom emellan. Den 7–9 november anställde Kristian en massaker. Nästan 100 personer ur aristokratin som motsatt sig danskarna avrättades.

Fast Gustav Vasa kom undan!

Inflyttat och klart i nya, fina Ramundergården

Monika och Alf Gustafsson flyttade in i nybyggda Ramundergården i slutet av september. Nu trivs de fint i sin nya rymliga tvårumslägenhet med pentry.

– Det är bra service, vi får all hjälp vi behöver, säger Alf Gustafsson. Personalen är omständlig, trevlig och vänlig och stöttar med allt. Maten är god. Vi får äta så mycket vi vill!

Alf är påverkad av sin asbestlunga efter ett helt yrkesliv som rörmontör och Monika är rullstolsburen. Att då flytta in i ett alldeles nytt vårdboende är bekvämt och tryggt.

De två bor i var sitt rum med gemensam tv-hörna med soffa och fåtölj. Efter väggen står bokhyllan med porträtten på alla barn och barnbarn.

Förvandlingen av Ramundergården har pågått sedan maj 2017 då första spadtaget togs. Äldreboendet byggdes ut i etapper, först försågs gården med en ny huskropp som stod klar i oktober 2019. Nästa fas blev att de brukare som bodde i gamla delen flyttade över i den nya och den äldre byggnaden kunde byggas om.

Nu är all byggnation avslutad. De äldre som bodde i Tivedsgården i Finnerödja, Edegården i Hasselfors och på Solhöjden i Laxå är inflyttade. Den 6 oktober hade alla installerat sig. Hela byggnadsytan omfattar 3 040 kvadratmeter.

– Vi har åtta avdelningar med åtta platser i varje, säger Henrik Westerling.

Monika och Alf Gustafsson har flyttat in i sin nya två på Ramundergården.

Ramundergårdens enhetschefer Anna-Karin Gruffman Arne och Henrik Westerling konstaterar att inflyttningen till nya Ramundergården efter omständigheterna gått bra.

– Inflyttningen har gått bra på det stora hela. Det är klart att det varit pressat under de förutsättningar som nu gäller, med åtgärder på grund av pandemin. Vi har under flyttarna haft en strikt bemanning. En

flytt upplevs olika av människorna som berörs av den, det är rörigt under och efter en flytt, det är svårt att undvika. Alla hyresgäster och deras anhöriga är inte positivt inställda till centralisering av särskilt

boende, det får man respektera.

Enhetscheferna Henrik Westerling och Anna-Karin Gruffman Arne har dock noterat en drastisk minskad efterfrågan på lägenheter i särskilt boende.

– Vi har tretton lediga lägenheter, säger Anna-Karin Gruffman Arne, vilket kan vara en effekt av Covid 19. Pandemin gör kanske att människor tvekar.

Utmaningen är att hålla smittan borta från Ramundergården och man är hittills försökad.

– Vår upplevelse är att vi har sett mindre av andra säsongsbetonade influenser, säger Henrik Westerling. Våra skärpta hygien- och besöksregler har inte bara hållit Covid 19 borta!

Ortspengen i Hasselfors gick bland annat till ommålning av Hasselgården. Målaren William Johansson från Lekebergs Måleri & Bygg AB i aktion.

Foto: Cristina Söderberg

Tiveds utvecklingsgrupp träffas och trivs för sin ortspeng. Foto: Anita Karlsson

Ortspengen till Tiveds hembygdsförening räckte bland annat till handikapp-ramp till det gamla skolhuset i Dammtorp. Det var Kvistberga Group i Ramnäs som levererade och monterade rampen.

Foto: Björn Palmqvist

Idrottsanläggningen Åboholm i Tived fick del av ortspengen för att bland annat laga skadad gräsmatta och sätta upp stängsel mot vildsvinen.

Foto: Susanne Urberg

Pengen som stärker livet på småorterna

Hasselfors, Tived och Røfors har fått del av kommunens ortspeng 2020. För den slanten har Hasselfors byalag kunnat måla om Hasselgårdens vägg på södra och östra sidorna samt genomfört renovering av ett brygghus.

– Tillskottet betyder oändligt mycket för oss, säger Cristina Söderberg, kassör i Hasselfors byalag. Vi har fått sammanlagt 240 000 kronor i ortspeng i år.

Även Tiveds hembygdsförening har fått bidrag till förbättringsåtgärder på den egna föreningslokalen, skolhuset i

Dammtorp. Björn Palmqvist, ordförande:

– Vi sökte och fick medel till en handikapp-ramp, en luftvärmepump, renovering av ytterdörren och till ett nytt trästaket. Sammanlagda värdet på föreningens ortspeng blev cirka 80 000 kronor.

Tiveds idrottsförening har också fått del av ortspengen. Här gick bidraget bland annat till lagning av fotbollsplanen efter vildsvinsangrepp, plus stängsel för att hålla svinen utanför.

– Vi har också fräschat upp elen i Åbyholm, som är en mötesplats för alla Tivedsbor,

säger Susanne Urberg, ordförande. Där hade vi tidigare gamla lysrör, nu har vi fått en modern ledbelysning. En ny ridå har anskaffats, liksom ny kaffebryggare, nya stolar, fast filmduk, gymutrustning och sportutrustning.

Två robotgräsklippare sköter numera gräsplanerna. Ortspengens totala belopp blev 297 000 kronor.

Røfors utvecklingsgrupp har fått löfte om pengar till nytt tak på Folkets hus, 200 000 kronor.

Tiveds utvecklingsgrupp fick också ta del av ortspengen, 15 000 kr och kunde för den arrangera öppet hus på onsdagar

våren 2020. Några samlingar hanns med innan Corona satte stopp för verksamheten. I september kom en omstart med promenader och under onsdagseftermiddagarna i oktober har man åter samlats i biblioteket – med avstånd. Bidraget utgår till hyra och underhållning.

Avsikten med ortspengen är att stödja lokalt utvecklingsarbete. Pengarna ska komma kommunens mindre orter till del och är enkel att söka. Laxå kommun har fördelat en miljon kronor per år 2018, 2019 och 2020.

Vad händer i Rölfors –

Många Rölforsbor oroas över vad som händer på Laxå Bruks industriområde. Det är verksamheten vid Rölfors Miljöåtervinning AB, där man sorterar och återvinner bygg- och rivningsavfall, som har väckt Rölforsbornas uppmärksamhet. Röster har höjts för att Laxå kommun ska stoppa företaget, som nyligen gick i konkurs.

Vårt Laxå har ställt några frågor till Bo Rudolfsson, kommunstyrelsens ordförande:

Varför har Laxå kommun gett tillstånd till en miljöåtervinning i Rölfors?

– Laxå kommun har ingen laglig möjlighet att varken ge tillstånd till eller stoppa ett företags verksamhet. Det är Sydnärkes byggförvaltning och Sydnärkes miljöförvaltning, som ger tillstånd när det krävs enligt lagen, som övervakar och kontrollerar. Det är inte kommunstyrelsens ordförande, kommunchefen, utvecklingschefen eller någon annan inom kommunverksamheten som är myndighetsutövare. Inte heller politikerna i kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen.

Har politikerna ingen roll alls?

– Det arbete som Sydnärkes byggförvaltning och Sydnärkes miljöförvaltning utför kallas för myndighetsutövning och styrs av Plan- och bygglagen respektive Miljöbalken. Jag som kommunstyrelsens ordförande får inte lägga mig i detta arbete, det strider mot svensk lag. Men verksamheten styrs politiskt via Sydnärkes miljönämnd och Sydnärkes byggnämnd. Det är gemensamma nämnder för

Laxå kommun, Lekebergs kommun och Askersunds kommun. Nämnderna består av politiker från kommunerna och man fattar beslut i olika bygg- respektive miljöärenden för alla tre kommuner.

Har Sydnärkes byggnämnd och Sydnärkes miljönämnd fattat några beslut som rör verksamheten i Rölfors?

– Både förvaltningarna och nämnderna har hela tiden arbetat aktivt med de olika ärendena i Rölfors och det har fattats flera olika beslut. Jag har blivit informerad om att man bland annat ställt krav på markundersökningar, bygglov, bullerdämpande åtgärder, minskning av damm och man har också krävt att företaget ska stoppa verksamheten.

Varför vill Laxå kommun tvinga en invånare i Rölfors att flytta från sin bostad?

– Det är en missuppfattning att Laxå kommun försöker få en invånare att flytta. Jag har läst om detta, men det är felaktiga uppgifter. Jag tycker det är tråkigt för invånaren att denne hamnat i en märklig situation. Den aktuella fastigheten, som ligger mitt inne på industriområdet, är ombyggd till bostad utan att ansökan om bygglov är gjord. Myndigheterna försöker nu reda ut vad som gäller. Länsstyrelsen har beslutat att invånaren inte måste flytta därifrån direkt samtidigt som Sydnärkes byggförvaltning menar att det inte är tillåtet att bo där då bygglov saknas. Sydnärkes byggnadsnämnd har informerat mig om att man driver ärendet vidare för att få ordning på vad som gäller. Inte heller i detta ärende kan tjäns-

temän eller politiker i Laxå kommun påverka.

Vem kommer att vara ansvarig för att ta hand om allt avfall efter konkursen?

– Det vet vi inte i dagsläget. Först ska konkursförvaltaren göra en utredning. Därefter kan det bli så att Sydnärkes miljöförvaltning gör en ansvarsutredning. Länsstyrelsen kanske

” Myndigheterna försöker nu reda ut vad som gäller.

också får en roll. Men det är bara spekulationer just nu. Det är möjligt att läget är ett annat när Vårt Laxå hamnat i kommuninvånarnas brevlådor. När bilden klarnat kommer vi att publicera information på kommunens webbplats och på Facebook.

1998 Laxå kommun köper fastigheten Rölfors 9:58 av Laxå Bruk för 160 000 kronor. Kommunens syfte är att säkra industrimark för framtiden.

2009 En fastighet (9:65) tillhörande Laxå bruk styckas av och säljs som verkstad.

2014 Fastigheten 9:65 säljs vidare som bostad till den nuvarande ägaren som hävdar att han köpt fastigheten i god tro. Fastigheten saknar bygglov för ändring till bostad.

2018 Laxå kommun säljer fastigheten Rölfors 9:58 till Laxå Bruks Industripark AB för 200 000 kronor. Syftet är att

möjliggöra Laxå Bruks expansion. Beslutet undertecknades av kommunstyrelsens ordförande Bo Rudolfsson.

Under hösten 2018 träffade representanter från Sydnärkes miljöförvaltning och Sydnärkes byggförvaltning företrädare för Laxå Bruks Miljöåtervinning AB (nuvarande Rölfors Miljöåtervinning AB) vid flera tillfällen. Företaget ville veta om det upplägg man planerade för var tillfredsställande ur miljösynpunkt. Beskedet till företaget var att endast mark som tidigare varit ianspråktagen skulle användas.

I slutet av 2018 gjorde företaget en skriftlig anmälan om att man ville starta en ny verksamhet. I anmälan framgår det att man avsåg att ta in byggavfall, sortera upp detta i containrar och att sorteringen skulle ske inomhus. Miljöförvaltningen kom fram till att med den störningsbild som redovisats och de skyddsåtgärder som skulle vidtas kunde verksamheten tillåtas, förutsatt att verksamheten bedrevs så som företaget angett i sin anmälan.

Sydnärkes byggförvaltning meddelade i december 2018 muntligt att verksamhet inte fick bedrivas utanför tidigare ianspråktagen mark innan detta prövats i en detaljplan och att inga åtgärder utanför ianspråktagen mark som krävde bygglov skulle beviljas innan helheten var utredd och klarlagd i en detaljplan.

2019 I samband med att företaget sökte bygglov för valar ställde miljöförvaltningen krav på markundersökningar för att belysa eventuella föroreningar. Varken miljöförvaltningen eller byggförvaltning-

om kommunens roll

en visste i detta läge om att garaget intill industriområdet även användes som permanentbostad, eftersom fastigheten saknade bygglov för bostadsändamål.

Verksamheten drog i gång sommaren 2019 med inflöde av stora mängder osorterat avfall och företaget hann inte få undan materialet i samma takt utan högen med osorterat byggavfall växte och blev ligande utomhus. Detta orsakade snart olägenhet för boende närmast området. Bolaget nyttjade även den inköpta mark trots att företaget saknade tillstånd att nyttja denna mark för upplag.

Efter ett tillsynsbesök i början av juli 2019 beslutade Sydnärkes miljonämnd om omedelbart förbud mot användning av sorteringsverk utomhus. Beslutet omfattade också att de utsorterade resterna inte fick användas för anläggningsändamål samt förbud för mottagning av balar att använda för bullervall/insynsskydd. Företaget överklagade till länsstyrelsen som upphävde beslutet förutom det som avsåg sorteringsverket. För att få bort högarna med osorterat avfall som ökat under förbudstiden möttes företaget och miljöförvaltningen för att söka en lösning på problemet, vilket blev att ställa sorteringsverket inomhus. Företaget fick ett beslut på sig att minska osorterat byggavfall till årsskiftet, vilket också skedde.

I september höll Laxå kommun ett informationsmöte i Rölfors Folkets hus där det fanns möjlighet för invånarna i Rölfors att ställa frågor till företaget, byggförvaltningen och miljöförvaltningen.

2020 Ett program för egenkontroll upprättades av miljöförvaltningen i januari där det bland annat styrdes upp att osorterat avfall skulle motsvara max 2,5 veckors produktion eller 500 ton som lagras i avvaktan på sortering.

Den 29 januari besökte miljöförvaltningen företaget som ett led i tillsynen och fick då information om att inleverans av svarta jordmassor skett utan att anmälan gjorts. Miljöförvaltningen informerade företaget om att anmälan måste lämnas in, vilket företaget då gjorde. Provtagningar visade att massorna innehöll höga halter av zink och koppar och miljöförvaltningen krävde då att företaget skulle transportera bort massorna.

Beslutet överklagades av företaget. Oklarheter rådde kring om det var en blandning av svarta massor och bolagets utsorterade massor som provtagits. Fortsatt dialog med företaget ledde fram till en överenskommelse om att massorna skulle köras bort. Företaget reklamerade massorna till NMT, företaget som levererat, som förutsattes återta massorna.

I februari ordnade Laxå kommun återigen att möte där invånarna i Rölfors ställde frågor.

Företaget meddelade under vecka 15 (april) att provleverans av torv tagits emot för tillverkning av pellets. Miljönämnden förde dialog med företaget om hanteringen som avsåg en mindre testkörning. Mottagna massor visade sig lukta illa och företaget transporterade bort torvmassorna utan dröjsmål. Miljönämnden gjorde en åtalsanmälan om

otillåten miljöverksamhet.

Under sena våren klagar boende i Rölfors på att det dammar. Försök görs med vattenbegjutning vilket ledet till ökat buller och växande högar.

Sydnärkes byggförvaltning informerade i juni företaget om att det anlagda upplaget på Rölfors 9:58 kräver bygglov.

Den 23 juni förbjöd Sydnärkes miljonämnd företaget att bedriva störande verksamhet, gällande damning, buller och nedskräpning i området. Samtidigt beslutade miljönämnden att företaget skulle söka tillstånd för verksamheten istället för anmälningsplikt. Företaget överklagade båda besluten till länsstyrelsen. Den 14 juli beslutade länsstyrelsen om inhibition (beslut skjuts upp) av miljonämndens verksamhetsförbud och företaget kunde fortsätta sin hantering i väntan på länsstyrelsens beslut.

Länsstyrelsens inhibition överklagades till Mark- och miljödomstolen i Vänersborg av sex privatpersoner. Detta avslogs den 21 juli.

Vid tillsynsbesök den 29 september redovisades att utleverans till NMT har skett av 1 200 ton svarta massor. Enligt företaget skulle återstoden, cirka 1 300 ton, vara borta före årsskiftet.

Eftersom inget bygglov fanns som medgav att fastigheten 9:65 kunde användas som bostad, meddelade Sydnärkes byggnämnd ägaren att fastigheten var olämplig som bostad och att personen inte hade lov att bo där och därmed måste flytta. Detta överklagades av den boende till länsstyrelsen och en dom nyligen i Mark- och miljödomstolen innebar att

Sydnärkes byggnämnd inte har rätt att tvinga fastighetsägaren att flytta eftersom den olovliga användningen är preskriberad. Samtidigt innebär domslutet ingen prövning om fastigheten är lämpad som bostad i enlighet med de regler och krav som bland annat finns i Plan- och bygglagen. Något bygglov som ger fastighetsägaren rätt att använda fastigheten som bostad finns fortfarande inte. Sydnärkes byggnämnd överklagade i oktober domen i Mark- och miljödomstolen och hävdade att domen som bara gäller preskriptionstid, bland annat vilar på felaktiga bedömningar av liknande rättsfall.

Den 28 oktober försätts Rölfors Miljöåtervinning AB i konkurs.

Vad händer nu? Konkursförvaltaren kommer att göra en konkursutredning och den kommer att avgöra vad som händer sedan. I skrivande stund finns ingen information om hur Sydnärkes miljöförvaltning, länsstyrelsen och andra myndigheter ska agera framöver.

FAKTA

Verksamheterna på området

Laxå Bruk arbetar dels med att vidareförädla och formpressa mineralull, men även pelleterad och löspressad fiber för asfaltering, stallströ och annan granulering och paketering av olika material. Rölfors Miljöåtervinning AB, i konkurs (före detta Laxå Bruks Miljöåtervinning AB) sorterade och återvann bygg- och rivningsavfall. Indeno AB sysslar med möbelpapetering, industritapetering och designprodukter. En tekoindustri är på väg att växa fram i Indenos lokaler.

FRÅGAN

Känner du dig trygg i din omgivning?

Christer Berg, Laxå:

– Ja, det gör jag! Det händer inte så mycket här. Jag har jobbat på Esab och bor i villa i Laxå sedan 1966. Under den tiden har det inte varit en enda incident.

Anita Drakenberg, Laxå:

– Ja, jag känner mig trygg och är inte rädd för något. Jag har en personlig grundtrygghet och känner många här.

Hasan Syrafi, Laxå:

– Det här är en liten by utan stress. Alla känner varandra. Det är inga problem i skolan och jag vet var mina barn är när de är med kompisar. Jag känner trygghet här.

Cecilia Gruffman med dottern Wilma, Finnerödja:

– Jag känner mig absolut trygg! Jag är ju lite mörkrädd, men det är en annan sak. Vi bor på landet men har grannar runt om oss.

Keramikern Anna Bergström, vävkonstnären Lena Köster och glaskonstnären Jeanette Håkansson ställde ut sina verk under oktober i kommunens konsthall.

Skogen i tre konstnärer

Skogen förener de tre konstnärerna keramikern Anna Bergström, vävaren Lena Köster och glaskonstnären Jeanette Håkansson, alla verksamma i Tiveden.

I oktober ställde de tre ut i kommunens konsthall, en trappa ner i Laxå bibliotek.

”Skogen i mig” var temat som hittat sitt uttryck i tre konstarter, keramik, ull och glas.

– Vi vill visa hur det påverkar oss att bo i Tiveden, säger Jeanette Håkansson.

De tre ställde ut tillsammans för två år sedan på Tiveds kafferosteri, inbjudna genom Svensk form. Den här gången kom inbjudan från Laxå kommuns kulturchef Tomas Dahlberg och kultursekreteraren

”Skogen och sjön binder våra själar samman”, det är tanken bakom detta glaskonstverk av Jeanette Håkansson. Konstverket något beskuret på bilden.

Sofie Nordenhaag Law som tyckte det var på sin plats att visa vilka fantastiska yrkesverksamma konstnärer som

finns i inom kommunens gränser.

Sammanlagt 91 föremål ställdes ut.